

Any XIII

Barcelona 27 de Septiembre de 1900

Ab una manola aix
 que 'm mostrés lo pa
 de sos encants cada d
 jingressava d' impro
 dintre la manoleria!

Copia fot. de A. Esplugas

La crisiis industrial

No estém per riure. Assumptos que fassin venir la riulla als llavis, afortunadament no 'n faltan, mentres corrin Silvelas pe 'l mon disfressats de marinos y Datos Jisposats á deixar la levita al primer passa-volant que transiti pe 'l carrer.

Pero aixís y tot, los temps no están per riure y LA TOMASA que quan la gent treballa y 's guanya la vida, te sempre 'ls cascabells á punt, lo fuet á la mà y la riulla á flor de llabi, en aquesta ocasió, quan las fábricas paradas se comptan per dotzenas y las familias sense pá per milers, no pot per mes que vulgui posar cara de Pasquas y no pot, per mes que sigui amiga de alegrías, fer broma ab la desgracia de cinquanta mil obrers, qual negre present esparvera y qual tenebrós pervindre, fa extremir als que senten fondo y veuhen lluny.

*
**

Si senyors; no mes qu' en la provincia de Barcelona, passen de cinquanta mil los obrers de las diversas especialitats de la industria fabril, qu' están en vaga forcosa á causa de la crisiis industrial. En tota Catalunya s' acostan á cent mil, ó lo que es lo mateix; la tercera ó quarta part del Principat está posada á dieta forcosa per falta de pá y d' ahont anarlo á guanyar.

Las causas d' aquesta crisiis son molt complexas y unas venen de lluny y otras de molt aprop.

Entre las llunyanas, figura en primer lloch la perdua dels mercats d' Ultramar. Catalunya desde que s' establí la primera fabrica de teixits, no 's contentá ab lo mercat peninsular solsament.

Cuba, Puerto-Rico y Filipinas foren nostres principals consumidors y 's comptavan per dotzenas las casas que sols treballavan per la exportació á n' aquells llunyans paissos, ahont las marcas catalanas gosavan de gran crédito y consum.

Mes vingué, per la tossuneria dels homes de Madrid, la perdua d' aquells mercats y foren moltes las fábricas de nostra terra que 's vegeren obligadas á disminuir sa producció.

*
**

Altra concausa llunyana, es l' estat d' empobriement de la Peninsula. L' anemia s' ha apoderat del cos nacional. Los exagerats impostos, las exaccions crescutíssimas han empobrit als consumidors de tota Espanya y s' ha arribat gráficamente á n' alló de no poguer «ni portar camisa». ¡Y qué rediables s' ha de cuidar del vestit, la pobra gent que ni tant sols pot menjar.

Per altra part, al perdrens los mercats ultramarins, moltes casas no en feren cabal de que 'l consum havia sufert un trontoll gravissim. Continuaren produhint com si res hagués estat. D' aquí 'n vingué, qu' un excés de producció aná estafurantse en los ma-

gatzèms, fins qu' aquets han quedat plens á curull y allavors ha sigut quan los comerciants s' han trovat ab lo numerari agotat, pletórichs de géneros y sense trovar un comprador ni per remey.

*
**

Tenim, donchs, tres concausas llunyanas á quina mes poderosa, á saber; perdua completa dels millors mercats, perdua temporal ó disminució de consum en lo mercat nacional y excés de producció ab sobra d' existencias.

*
**

Pero, per fer mes aguda la crisiis, per donarli un carácter mes general y perquè 's presentés de sopte en forma gravíssima, rápida com una apoplegia fulminant, faltavan las causas próximas, eficients. Aquestas han sigut, la puja dels cotons y del carbó de pedra.

Lo cotó fá un any encara no, 's venía á 11 duros lo quintar. Avuy 's cotisa á 24 duros, ab tendencias á pujar més cada dia, per las malas noticias que sobre las cullitas envian los centros productors.

Lo carbó de pedra (Cardiff) 's feya no hi ha molt á 58 y 60 pessetas tonelada. Avuy 's cotisa á 85 y 90 pessetas y tendeix al alsa.

Si de la carestía del cotó ne tenen la culpa las malas cullitas y 'ls sindicats monopolisadors dels Estats-Units, de la puja del carbó ne tenen la culpa las guerras del Transvaal y Xina que obligant á las potencias á armarse fins á las dents y sent lo carbó de pedra lo nervi de la guerra moderna, han forsat la producció, han agotat las reservas y com lógica conseqüencia han encarit la primera materia.

Aquell ditxo de que «al gos fiich tot li son pus-sas» s' ha demostrat un cop mes ab nosaltres. Los plats que han trencat inglesos y boers y 'ls qu' están trencant xinos y aliats, 'ls paguem aquí 'ls catalans, sense tenir hi res á guanyar.

Además de la puja dels dos articles de primera necessitat pera la industria del teixit, hi ha una munió de concausas petites qu' ajudan al resultat final. Han pujat los transports á proporció del carbó; pujan los queviures, las contribucions, los impostos de tota mena... puja tot, tot, escepte 'ls jornals que no sols s' abaixan sino que quedan suprimits en absolut per temps indefinit.

Los fabricants aviat han resolt la qüestió. Devant de la impossibilitat de seguir produhint sense vendre han prés lo remey més radical; lo de tancar las fábricas. A molts d' ells no 'ls ha faltat rahó. Tenen los magatzèms plens de genero y no tenen numerari en caixa. Als treballadors no podían, donchs, pagarlos ab la mateixa materia produhida, ab pessas de tela, forsós, donchs, 'ls ha sigut tancar de cop.

*
**

¡Pero, y la classe obrera?

Y aquesta infelissa gent que viu al día, que no compta ab mes recurs qu' un jornal excessivament retrinxat, que no li permet estalvis?... ¿De que viuran aqueixas mils ánimas qual pa está dins de las fábricas tancadas y barradas?

¡Pavorós problema lo que hi haurá aquest hivern sobre 'l tapet!

Per resoldre aquest problema que recorda tant la Revolució francesa, 's necessitan homes fermes y virils y son precisas resolucions radicals, remeys dels que fan anar lo de dalt á baix.

Aquets homes y aquestas resolucions no 's veuen avuy encare, mes no hi ha que apurarse... sortirán quan siga hora.

Surtirán sí, com surten 'ls infants del ventre de la mare al terme de la gestació.

No será sense dolorosas convulsions, porque aquesta es la lley de la vida, pero es segur que 'n

vindrà de la crissis actual, un pas endavant de la nació espanyola cap á futurs destins.

¿Qui sab si aquesta crissis, no será mes que un dolor del part d' un mon nou?

Si es aixís, convenim que hem de cambiar de *llevadora*.

¡Això es lo primer!

¡En Silvela no fá per casa!

BERTRÁN DE L' Os.

LA NIT DE NUVIS. = (Revelacions d' una ingénua)

I.

DE BARCELONA Á MARSSELLA

ERAN las sis, trenta nou...

Surtia l' *expres* de Fransa

y ab la maleta á una má

y lo sach de nit á la altra

y crusada en bandolera

la cartera de viatge,

vaig arrivá esbufegant

á l' *andén*, quan la campana

apressurant sos repichs

ja dava l' avis de marxa. ..

Vaig enquibirme á un vagó:

—lo primer que va semblarme—

Valg penjar en l' enreixat

las meus bultos y equipatje

y encasquetantme la gorra

com home que la sab llarga,

y encenent un *Imperial*

y treyent de la butxaca

tot un feix de paperots

á llegir me preparava,

quan entrá com un cicló,

un jove ab corbata blanca

tot rissat y tot pulit

y darrera d' ell, se 'm clava

dins del *prime* a una móssa...

¡barreja d' hurí y de fada!

y al detrás de l' *angelet*,

entra pantejant un' ávia.

Tenen lo temps de tancar

y al moment l' *expres* arranca

—Nuvis tenim— penso jo

¡Bon viatge se 'm prepara!

Lo jove, primerament

sos bultos á lloch instala,

mentres la mare y la filla

al fons del vagó assentadas,

van parlant ab suau xiu-xiu

ressurtint la veu de l' ávia.

La noya, vaig observant

que 's torna roja de galtas,

en tant qu' ab ulls de passió

fa la rialleta á sa mare.

Ell, coloca indiferent

los maletins y las mantas;

la móssa es tota rojor;

la vella s' aixuga llágrimas,

fins qu' arriba als pochs minuts

Badalona, y 'l tren para.

—Adeu noya— diu plorant

fés lo que t' hi dit...

—Tu, apa,

li fa al jove; Pensa Enrich

qu' es ma joya y no 'n tinch d' altra

Jo m' en torno.

—Pásiho be

fa lo jove... ¡Abrássim *m'ma*

—¡Molt senderi, sobre tot!

Tingas paciencia y repara

que en lo tren mira tothom.

Sigas prudent, tingas calma.

Per tot hi haurá temps... Adeu

noya... ¡Molt felis viatge!

Y l' ávia, baixa del tren

tot aixugantse las llágrimas.

=

A Badalona, un minut

lo tren *expr s* tot just para.

La máquina fa un xiulet

y al bell punt pren la arrancada.

Quedém al vagó tots tres.

Jo assentat á l' una banda

y ells, los nuvis, al cantó

oposat, l' un frente al altre...

Quedém tots tres aturats

ningú fa res, ningú parla

y 'ns observém mutuament.

Ella, es una móssa guapa

de disset á divuyt anys,

fresca, revinguda, y grassa

y ab dos ulls..., com dos fanals

y ab dos rosas á las galtas.

Te 'ls cabells negres, lluhents

com march superb de la cara.

Te 'l pit alt, ferm y robust

de curvas ben pronunciadas

y tot respira en son cós

forsa, joventut y gracia.

Es ell, un tipo corrent
ni alt ni baix, ni gras ni magre;
y sembla, pe 'ls seus posats,
que rés té de pela-canyas.

Ella també, pe 'l seu port,
no sembla de mala casa
Vesteix be y en los seus dits
y en sas orellas ressaltan
los reflexos de 'ls brillants
com lluhernetas fantásticas...!

=

A poch, veig que 'l llum ó jo
fém nosa en aquella gabiá...
Lo llum, porque posa en clar
la vermelló de sas galtas
y descubreix quatre peus
que no paran d' abressarse
y delata á quatre mans
que 's buscan y s' entrellassan.

Jo, faig nosa allí també,
y m' ho diuhen sas miradas
ahont llegeixo; —¡Aquet moscó
nos está fent la tirana!

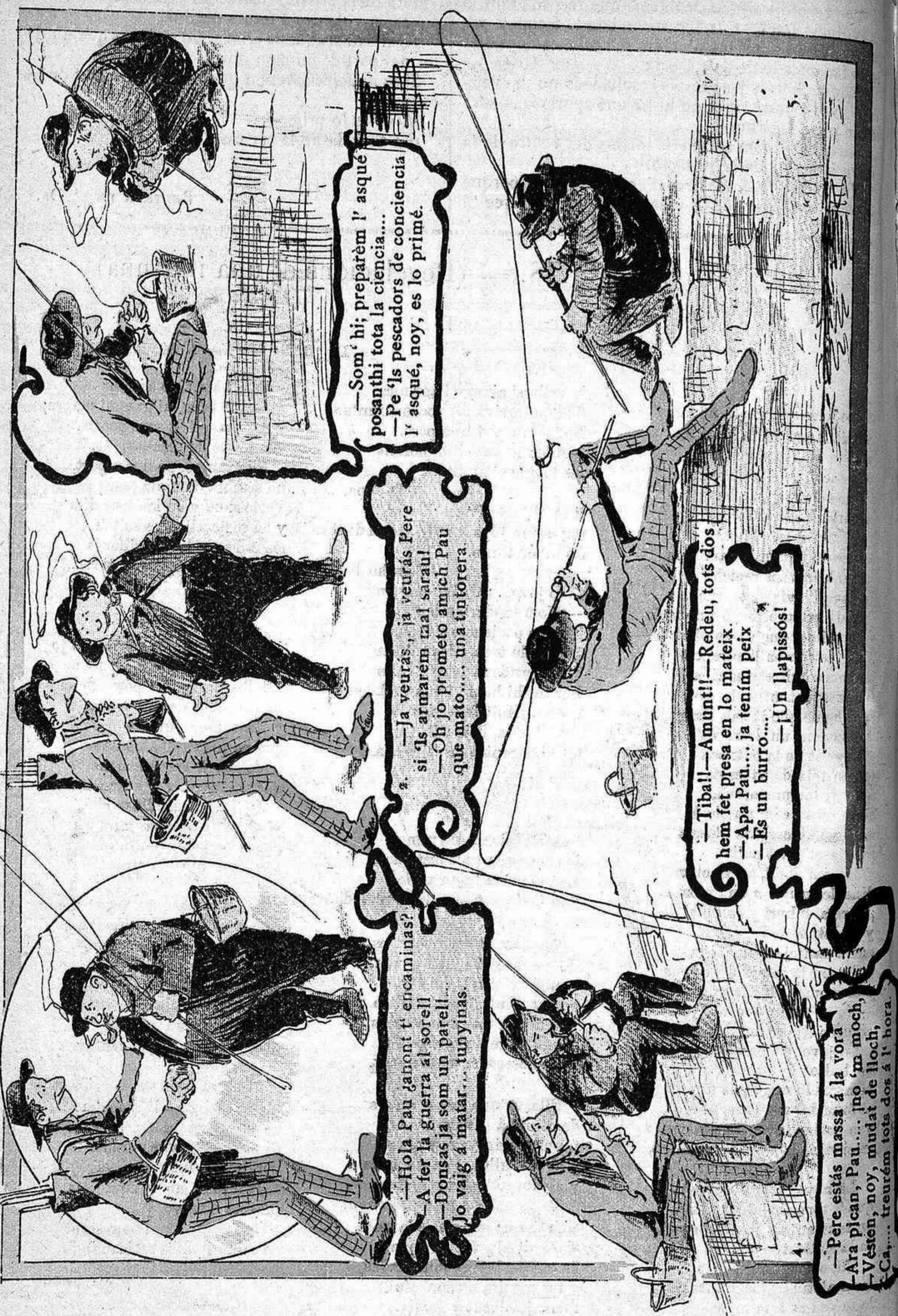
Jo ho comprench y gire 'l cap
com per fer' hi una bacayna;
més, tot just aclucó 'ls ulls,
un soróll me sobressalta
y es un petó lla ch, fogós
que comensa ab corda baixa
y acaba ab un refilet
que ni un rossinyol cantayre.

Aixó 'm posá tan nerviós,
qu' al arripar á l' Empalme
—ahont gracias á ser l' *expres*
hi som ab quatre pitradas—
per buscé un' altre vagó
baixo junt ab l' equipatje,
mes no 'l trovo, y...

(Lo restant
se sabrá l' altra setmana)

M. RIUSECH

(Continuará)

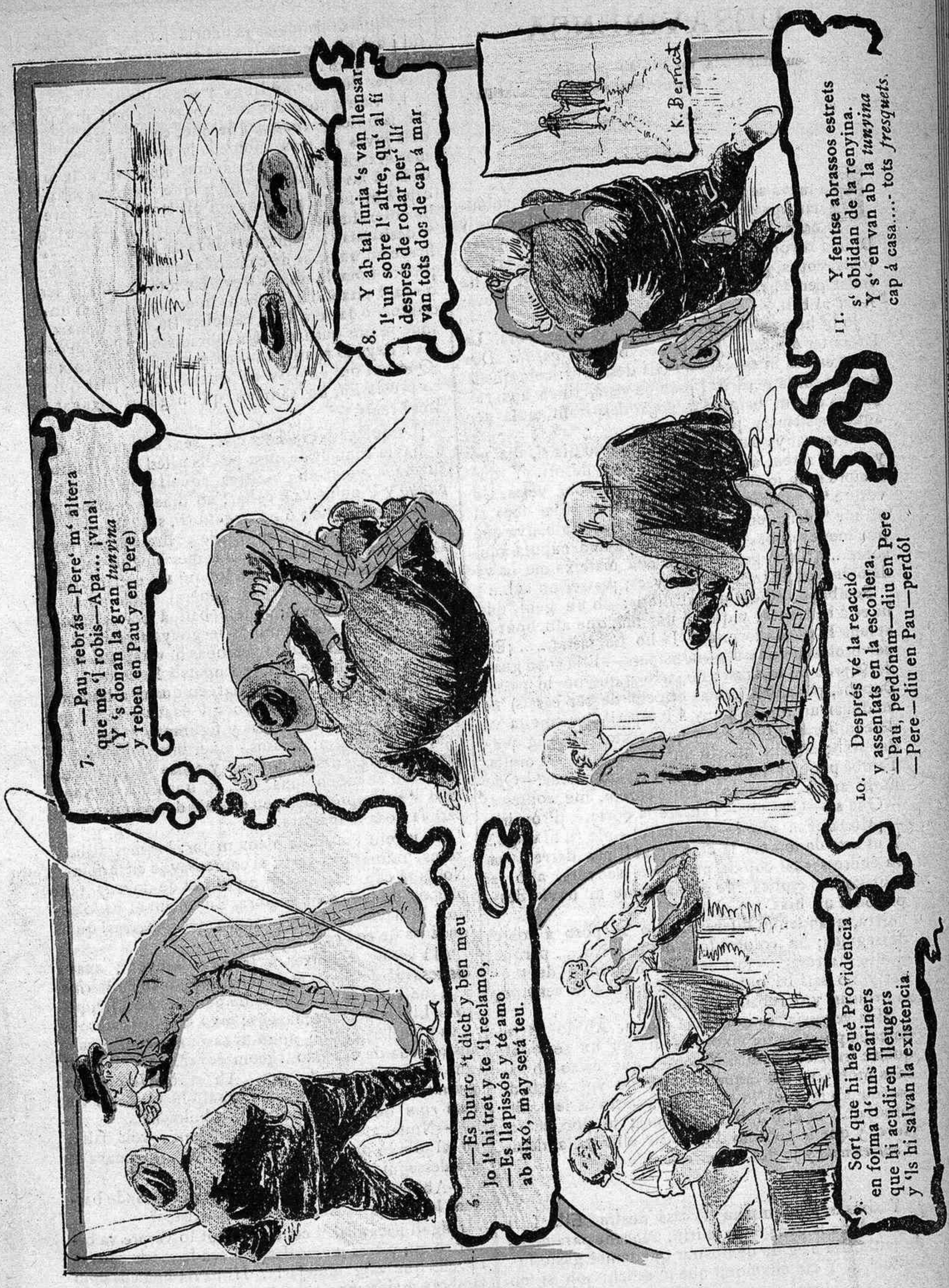
—Som' hi; preparèm l' asque posanhi tota la ciencia....
—Pe 'js pescadors de consciencia l' asque, noy, es lo primé.

3. —Ja veurás, ja veurás Pere si 'ls armarem mal sarau!
—Oh jo prometo amich Pau que mato.... una tintoreira

—Hola Pau zàhent t' encaminas? A fer la guerra al sorell
—Donsas ja som un parell... Jo vaig a matar... tunyinas.

—Tibal!—Amunt!!—Redeu, tots dos hem fet presa en lo mateix.
—Apa Pau... ja tenim peix
—Es un burro... —¡Un llapissós!

—Pere estás massa á la vora
—Ara plican, Pau.... jno 'm moch,
—Vésten, noy, mudat de lloch,
—Ca.... treurém tots dos á l' hora.

7. —Pau, rebrás—Pere m' altera que me 'j robis—Apa... ¡vinal (Y 's donan la gran tunyina y reben en Pau y en Pere)

8. Y ab tal furia 's van llensar l' un sobre l' altre, qu' al fi després de rodar per' llif van tots dos de cap á mar

6. —Es burro 't dich y ben meu Jo l' hi tret y te 'j reclamo,
—Es llapissós y té amo ab aixó, may será teu.

9. Sort que hi hagué Providencia en forma d' uns mariners que hi acudiren lleugers y 'ls hi salvaran la existencia

10. Després vé la reacció y assentats en la escollera. Pere —Pau, perdónam—diu en Pere —Pere —diu en Pau—perdó!

11. Y fentse abrossos estrets s' oblidan de la renyina. Y s' en van ab la tunyina cap á casa.... tots fresquets.

K. Bernick

DESAVÍNENSA

Sala ben amoblada, un llit ab pabelló,
Carlos vestit ab bata y sabatillas.

CARLOS

La meva senyora es á sarau; contra ma volu-
tat, apesar dels meus prechs y reflexions y
crits... fins hi ha hagut terremoto particular.
D' una revolada he fet anar las estovallas al ayre y
plats, copas, gerro y la sopera, ab la *Julien*; tot ha
rodat per terra. Y ella ha conseguit la seva:
Anar al ball.

Jo hi he perdut sopar, *vajilla*.. y la senyora. La
farém fer d' aram. No la senyora, la *vajilla*. Dos
per tres nos hi trovém ab tals desastres: com que la
gelosia 'm fá perdre 'l mon de vista, tinch uns re-
pentes que m haig de desfogar desparant taula per
aquest sistema y, jo pago.

Fa tres anys pateixo; tres anys que dia si, dia no
y dos d' arreu, á casa nostra hi há desori. Y que
sempre soch jo 'l que tinch d' amaynar velas. Un
vespre 'm va tirar lo pom del llit que si 'm toca al
ull me 'l deixa en vaga; 'm va sortir una banya que
fins me feya nosa per mirar; veyá una cúpula aquí
sobre... Ab una pessa de dós ella mateixa me la va
disoldre; oh ja 'n te de munyeca; ¡va ser un ay!....

Sembla un soldat de caballeria; ab un geni, que
hi es á bestreure; y que té una má, que allí hont l'
aplana hi queda formigor. Ja ho he tastat..... ¡Ey,
per broma, perque d altra manera... Ella s' en guar-
daria prou de tocarme; no, aixó si que no hi passo.
Donchs, per riure, (era al principi de ser casats) me
va donar un cop de puny á l' espatlla que me la va
desequilibrar. ¡Quin pes y quin tanto! me vaig que-
dar aixís; aqueix quarto m' arribava á l' orella.
També per mor del ball. Je, je! feyam broma.—Que
no hi anirás, deya jo.—Ho veurém, me contesta.
—Que si.—Que no:—Tancarè la porta.— ¡Pròvaho.
— ¡Mira que m' also!—Apa maco!—Me 'n hi vaigl..
Y al acte de tombar la clau ¡pluf!! per darrera 'm
va endressar tal cop de puny que, senyors, allò se
sent y no s' explica. Me pensava que m' havia des-
parionat un brás.

Ara, quan tenim diferencias, jo 'm poso á cobro
desseguida; 'm coloco fora del tret. No, ... perque
si ella s' atrevís... fora sensible haver-mhi de tor-
nar y no está bé qu' un marit pegui á la senyora,
fa ordinari y se rebaixa un home.

Si la vegessin, es una bona moxa. Ab lo barret
de copa posat, es tot aixó mes alta qu' un servidor:
quatre travessos de dit. Y contin que calso ab ta-
lons molt alts. Per aqueix motiu no vol sortir de
passeig ab mi. «¿No veus que 't porto á fer salta
miralta? .. 'm diu Y ballar; menos; té por de fer
riure; y que la gent no digués qu' ella balla desde
l' *entressuelo* y jo del carrer estant.

*
*

Y aixís nos la campém á casa nostra. Ella fa 'l
que li dona la gana, y jo, mirin, trencant paraments
de taula. Be haig de demostrar que també gasto fu-
millos!.... Y tán enamorat que n' estich: ¡oh si no

fos aqueixa flaquesa! ja hauria fet fer un embá al
mi j del pis (perque la casa es propia), ab un torna-
veu de goma desde las sevas habitacions á las me-
vas per disputar de lluny y sense perill.

La vareig coneixer al Club, en un ball d' aquells
tan famosos (*ransició*) perque, consti; que hi sigut
dels joves de mes anomenada de Barcelona, dels
més aixerits, dels més calaveras. Retirava á la mati-
nada, á las quatre, á l' hora que 'm passava pe 'l
cap, á mi no 'm governavan ni 'ls crits del pare, ni
'ls enterniments de la mare — ¡Noy., fill meu! que
't desbaratas la salut, me deya la bona dona.—«Te
ficaré en una casa de comers!» saltava 'l pare alterat.
¡Pobre home! Avesat á trevallar tota la vida li sem-
blava 'l pitxor dels castichs lo encahuarme en un es-
criptori ó darrera d' un taulell.» Bé, ascolti, marona,
¿que té uns quants diners sobradissos? ¡Què m dona
aquí, deya jo apartant la má estesa á tall de cotxero.
¿Qué vol qu' en fassi de quatre duros. ¡Per qui m'
ha prés!» En, fin senyors, qu' haguera aixugat las
arcas reals.

¡Lo que gastava! Está clar, sent calavera!... Que
n' havia romput de pisa pe 'ls cafés! y si l' amo 's
cuadrava, venía ab losaltres aquell que tenía tant
punyo y l' obligava á callar; ab diners ó sense; pa-
gant los perjudicis ó no pagantlos, segons...

Del Club me 'n varen treure quatre ò cinch vega-
das: per massa aixalabrat; era més boig jo sol que
tots ells junts. Jo vaig ser lo qui va donar aquell
escándol que fins lo capitá general volia posar la
plassa en estat de siti; aquell ball á portas closas:
que ja 's necessitava tenir la vergonya arrendada per
anarhi. Mes de siscentas personas hi varen concorre;
vegin si n' hi ha de despreocupats á Barcelona

Hi havia un personal triat, en quant á homens;
tota aquella antigó de senyors d' edat calaveras, que
fan lo corrido ab bailarinas y figurantas y las socor-
ren, los hi teniam; tiessos, aixeribits, tenyidets de
bigoti, disfressarts ab dominó y sense carreta; á es-
ti de tan se me 'n dona. Be, si, quan als seixanta
anys s' es despreocupat, en qüestió de conquistas, en-
cara fa nosa la máscara.

De jovent teniam la plana major: los mes disbau-
xeros, los mes cap-verts; si comensava á citar noms...
No 'ls té cap mes capital un floret de jovent tant
plaga y de tant bona sombra. En quant al beilo se-
yo... hi havia bo! Quinas nenas mes lleugeras! quins
quadros de *can can!*

Allí vareig coneixer á la meva senyora; anava
disfressada de ninfa, molt senzill, pero ab molt *chic*.

A juell ball ja se sap, era de gent alegre .. Ey, pe-
ro la Lluisa portava máscara; aixó si, aqueix decoro
'l va guardar. O sinò, no m ni caso: alto aquí! Anava
disfressada de capritxo... ¿com deya?... era copia d'
una lámina d' aquell plaga... Ah si, de *Ninfa en la
primavera*. Quan va entrar al saló hi va haber un
rum rum unas exclamacions d admiració!

— ¡Ninfa, avants no 't comprometis, vols ballar
ab mi tota la primera part? li vaig dir. Jo anava al
grá desseguida, de frente.

— Ahont va aquest pacatilla, 'm va responde bai-
xant lo cap ¿qué vols uns quants anissos?

¡Digali pacatilla! 'l cas es que tot lo vespre va ba-
llar ab mi; y tres mesos despres era la meva senyo-
ra ¿eh? que vaig motejar! .. Hi havia homens com
tambors majors que prou la voltavan y 'n feyan de

paperots. . ¡Qu' es cas, jo vaig ser lo preferit. !Y 'm volia donar anissos!!

Lo sopar aquell vespre va valgué quaranta set duros; élla, la senyora que l'acompanyava y jo; tots tres. Lo Champagne lo feyam anar com aygua: jo 'l volia fer encarir aquell vespre. Agafava las ampollas, ¡pem! y *gloch gloch gloch* per darrera l'espatlla 'l vessava á terra; vaja, en una paraula: tenia un perdigonet á l'ala y en ma vida he fet mes boyra.

Y ara, encara no parlo d'acompanyarla al ball s'enfurisma y ja tenim discordia. Crida, s'alborota, m'amenassa y al cap d'avall se n'hi va sola. Pero aqueix vespre m'hi presento; la vull sorpendre, á veure ab qui balla, qui es que la galanteja; perquè tinch gelosía.

Ara si 'm poguessen veure l'interior fugirian espantats, aquí dins hi tinch com una fornal que 'm devora; dech tenir febre; lo pols me va (*posantse lo puny á la vora de l'orella*). Ascoltin. (*Pren un sifon tirantne un raitx á una copa y beu ab frenesí*). M'abruso, estich mal (*torna á beure*). Ca, encara no arriba á la campaneta ja es sech; lo foch lo tinch aquí á la estimadora, dins del cor. No sé que fer: si ferme un tip de plorar ó de matar senyoras. !Malvadas! falsas!... No no, m'en retracto. ¡Bufonas, mes que macas!... Mes m'estimo passar la pena tot sol y consumir-me de passió d'ánimo. (*Gemegant*). ¿Que fas Quirlos (*corregintse precipitadament*) Carlos? ¡Quí t'ha vist y 't veu! Rebaixarte á plorar per una dona! Tu, 'l socio del *Gavilan* y del Club, l'home corrido; ¿Perque no la matas?... Si; 'ls que m'aconsellarian aixó que s'hi acostin; veuran quin bano de dits los hi estampa á las galtas.

Pero si vaig á sarau y la trovo ballant ¿á qui mato, á ella ó á ell? Oh, 'm fan riure vostés, á ningú. *Corrientes*, los perdono. Però es evident que la trovaria de brasset ó ballant y jo al veurela somriure á un altre home n'hauria de desgraciar un dels dos. Es veritat que no hi ha anat sola, que l'acompanyan las senyoras del ters pis. Donchs, per haverlos de perdonar tan se val que no 'm molesti y que 'ls hi envihi l'amnistía d'aquí estant y que me 'n vagi al llit. (*Sospirant y sentantse en lo llit*) Visquem resignats; es lo pago que 'm pertoca; per massa *corrido*. Aqueix vespre si que podrá dir que ha nascut. Perqué las intencions eran dolentas, aixó ningú m'ho quita. L'haguera morta ab la mateixa serenitat y sang freda qu'ara que la deixo viure.

Pero demá, ó aquesta matinada hi haurá trenca-dissa, la vull aturdir; á veure si la subjugo; trenca-rè totas las pessas del seu lavabo y que 'm amenassi després; *crich crach* me tanco al cuarto. (*Setreu la bata*). M'en tornaré al llit per prepararme y demá 'm trovaré mes ágil, mes enérgich. Si no m'adormo, quan ella torni, contin que hi haurá escándol en aquesta casa. (*opaga 'l llum ab resolució*). Bona nit tinguin, ja hu sentirán á dir. *Buenas*. (*Tornant á saludar*).

EMILI VILANOVA.

Amorosa

Regina de ma ventura,
iris de mas il-lusions,
font de melosa ternura,
la qu' inspira mas cansóns;
La que 'm fa dolsa la vida,
la que converteix en cel
eixa terra que, sens mida,
per molts es copa de fel.
La qu' es prehuada esperansa
d'un bé que alenta mon cór,
la que 'm brinda sens recansa
etern preludi d'amor...
Es ella, ma dolsa aymada
iris de mas il-lusions,
font de inspiració sagrada,
la que dicta mas cansóns.
¿Com no estimarla? Impossible
si es ella ma salvació;
morir fora preferible
avans que oblidarla jo.
Vida de la meva vida
flor nascuda al mitj del cor
ja no 't veurás may marcida...
jo 't regaré ab mon amor...
Puig que aymo ab tal desfici
y ab tan ardorós transport...
fora oblidarla un suplici
¡Oh, jamay!... primer la mort!

JOSEPH M.ª FELIU.

ÍNTIMA

Qu' ets hermós y que t'estimo
consol de mas il-lusions;
corre, t'esperan mos brassos;
vull omplirte de petons.

Tu ets esclau, jo soch esclava
y 'ns consolém mutuament;
per mes que puch ser notada
jo 'm rich del que diu la gent.

Lo teu pel es fi, com seda
tens un bigoti diví
ets ben fet, tens bona planta
y may t'apartas de mi.

Quan reposas en ma falda
y 't passo la ma pe 'l cap
desseguit vols revolcarte
y fa lo teu cor trip, trap...

Mes cuidado ab lo que fassis;
no 'm duguis cap compromís
puch sortirne assenyada
com un cop va ocorre aixís.

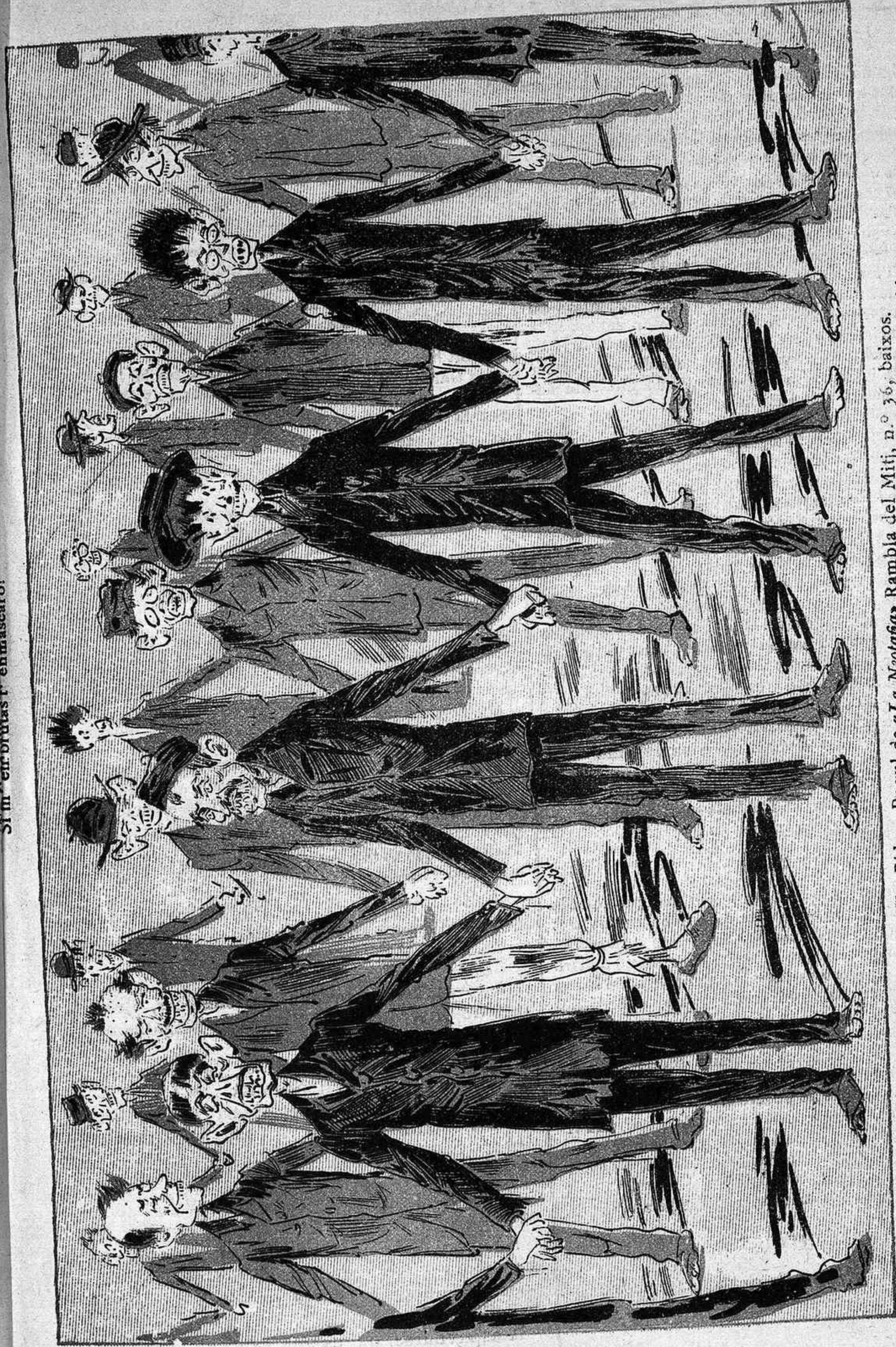
Are vésten, que tinch feyna
no vinguis á fé 'l mussol,

(Aixís al seu gat parlava
una *raspa* com un sol)

J. MORE M.

— ¿Qué 'm portas aquí? — Un femer.
 — ¿Tant se sentí? — Ja pot pensarho.
 Si m' en brutas t' enmascaroi!

A *Musiu* Ch. Bidau. Bagul de «*La Neotafias*» Rambla del Miti, n.º 36, baixos.
 Molt Sr. meu: Tinch el gust de presentar-li, agafadets de la mà, als innombrables
 màrtirs *dejunadors*, que sense pago d' entrada, pot visitar en tota Espanya. ¡Son mes-
 tres d' estudi que dejunan TOT L' ANY!... ¡Vaja, desísl!

TEATROS

ROMEA

Ab alguna reforma de molt bon gust y que hasta era sumament necessaria, s' ha donat principi á la actual temporada, y com siga que la companyia habia sufert algun cambi de importancia, hi habia verdadera expectació vers sobre los nous artistes.

Per las obras fins avuy representadas, *Lo comte L' Arnau*, *Terra baixa* y *La filla del mar*, se pot dir que han quedat del tot victoriosos ja que per complet s' han captat las simpatias de nostre publich, la Sta. Verdier y los Srs. Piera y Saumell, que son los de referencia.

Lo Sr. Piera, en lo *Manelich de Terra baixa* ab tot y tenir que lluytar ab lo felis recort que 's guardava del notable actor Sr. Borrás, lográ arrebatat del tot á la concurrencia que en las primeras escenas de la obra, se mostrava del tot reservat, á causa sens dupte de veurer que dir Sr. interpetava lo personatge de diferenta manera á la per ell, fins allavors habitual.

La ovació que se li tributá al final, es de las que fan una reputació al que la logra, per lo que lo Sr. Piera se pot donar per satisfet del éxit lograt.

Felicitém de pas á la Empresa per l' acert que ha demostrat ab la contracta esmentada.

Dugas obras novas ja 's portan fetas en la actual temporada y son *La dideta*; comedia en un acte, del Sr. Got y Anguera que siguié molt aplaudida per las escenas patéticas que té, aixis com també per las festivas

La neboda, es l' altre estreno verificat, y es una comedia en tres actes del Sr. Baró, que per la série de *quid pro quos* que hi han en la mateixa se veu ser filla del autor del *Jochs dels disbarats*, si be 'ls de *la neboda*, son molt mes forsats, y no resulta tant.

La neboda no atgeix cap gloria en lo Sr. Baró, puig es sols una comedia de passatemp, sent lo proposit fer riure y ab mes ó menos voluntat, ho lográ sovint.

En lo desempenyo bastant acertat en conjunt, se hi distingiren los Srs. Goula y Capdevila y l' apuntador, que feu gala de sas facultats extraordinarias, pero malhaja la gracia que feu en lo publich.

NOVETATS

La Boheme ha fet lo gasto que com siga que en cada representació los artistes s' han anat identificant mes ab los personatjes á ells confiats, are la execusió resulta del tot perfecta per lo que hi logran una ovació á diari.

No cal dir que los mes distingits son la Sra. De Roma y lo Sr. Iribarne, protagonistas de la parella Mimi-Rodolfo.

Pera avuy estava anunciada la primera representació en aquet teatro de la ópera de Saint-Saens *Sanson é Dalila*.

La setmana entrant ne parlarem.

Una noi cia frappant Está proxim á fernos una visita la célebre Duse y donará quatre funcions en aquet elegant teatro, sent destinadas pera los dias 30 Octubre y 3, 5 y 7 de Novembre proxim.

Ara ja ho saben. Preparintse las mans pera aplaudir.

CATALUNYA (Eldorado)

Doná principi la temporada ab un plé fenomenal habent lo públich demostrat las simpatias á la companyia ab una série de aplausos.

Los artistes que obtingueren mes senyaladas mostra d' agrado foren las Srtas. Bordás y Taberner y Srs. Pinedo, Gil y Nadal.

Com á plat fort de la funció inaugural, s' estrená *Maria de los Angeles* que sense ser cap obra notable, agrada bastant á la concurrencia, mes per la lletra que 's molt sentida y festiva que per la música que sols s' hi observa la elegancia propia d' en Chapi.

En lo desempenyo se hi distingiren la Srta. Taberner (protagonista) Sra. Sacanellas y lo Sr. Pinedo.

GRAN-VIA

Ab un plé notable doná comens la temporada dissapte passat, habent sigut molt aplaudida tota la companyia y d' un modo especial la Srta. Alcacer en *La tonta de copirote* que fá una creació de la protagonista, y la senyoreta Rusquella en *Gigantes y Cabezudos* que demostrá ser una verdadera artista.

Molt hé estigué lo Sr. Leon aixis com també la senyora Garcia y Srs. Recobert, Güell, Soucase y Gil.

S' estrená *José Martin el tamborilero*, que obtingué regula éxit, debentse en part principal al Sr. Leon, per lo acertat que estigué en lo protagonista y també al senyor Güell per lo partit que lográ del personatge á ell confiat.

Ni la lletra ni la música, son cosa extraordinarias, per lo que creyém es esperada ab mes ansietat *La balada de la luz* de Sellés y Vives, pera la que la Empresa hi ha encarregat decorat y trajos expofés.

TIVOLI

(CONCERTS D' EUTERPE)

Ab un plé sumament extraordinari obtingut en lo passat dilluns, ha donat fi la série de concerts que en lo present any ha donat la llorejada societat coral Euterpe de Clavé.

Be es vritat que lo programa era sumament escullidissim, y per lo tant era justa la compensació, habent obtingut totas las pessas tan irreprotxable ajust que casi la totalitat mereixeren los honors de la repetició.

Hasta un altre any, digueren los coristas en lo folletí que repartian á los concurrents y *hasta un altre any* siguié la nota imperant entre los favoreixedors á la institució coral que ab tanta gloria saben recordar los dignes fills del immortal Clavé.

UN CÒMIC RETI A

AVIS IMPORTANT

A todas las Empresas periodísticas, Centres de Suscripciones, Llibrerías y Magatzems de Quincalla, etc etc:

Si desitjan á Torelló un corresponsal actiu, honrat, diligent y bon pagador, 'ls recomaném á Miquel Vilardell, establert en la plassa de S. Fortiá n.º 6, ab seguritat que quedarán ben servits.

AVIS INTERESSANT

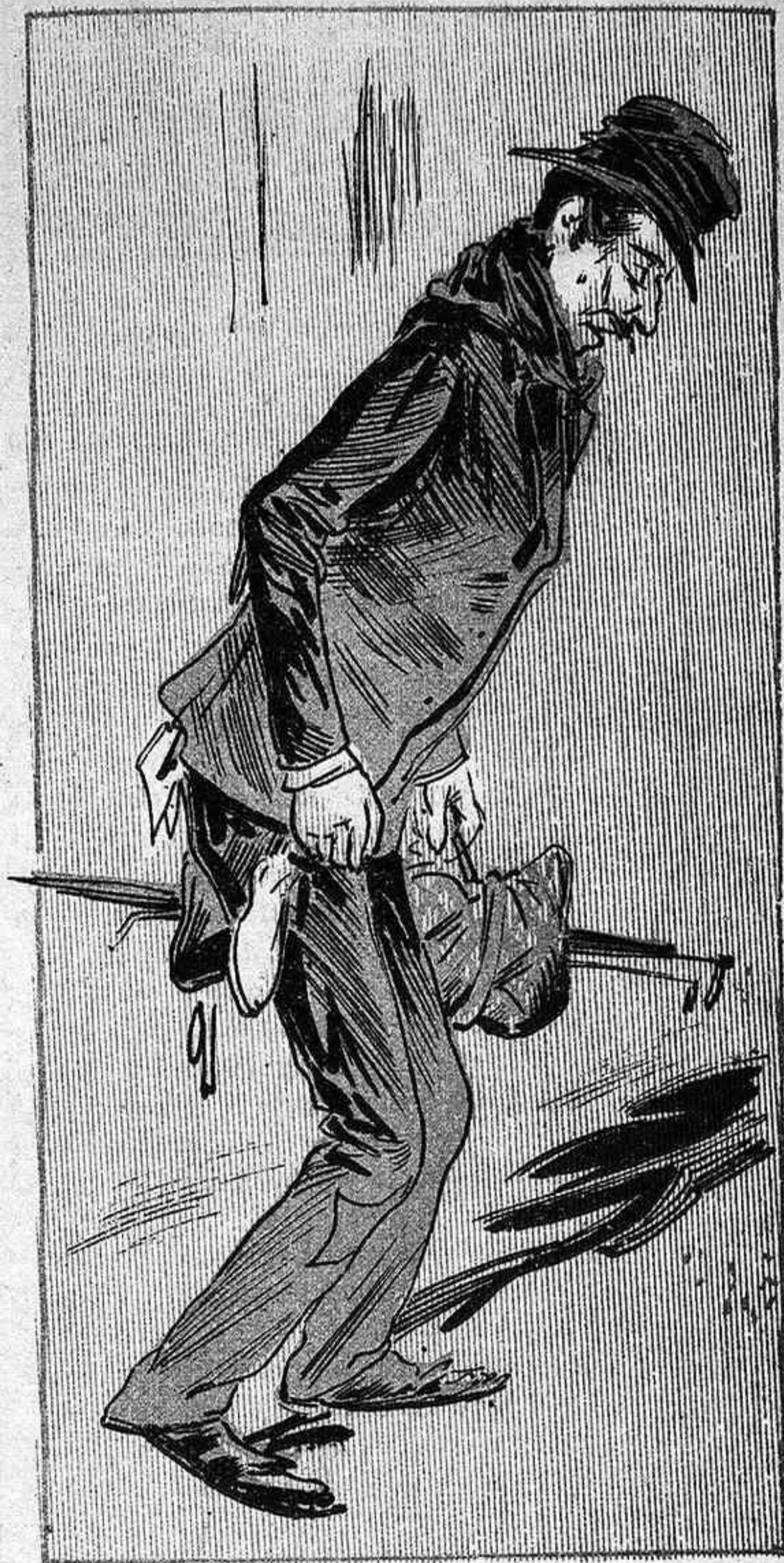
Nostre Administrador cedirá en bonas condicions un crédito pendent ab un ex-corresponsal d' un poble de la comarca de Vich de 148'80 ptas.

A espavilarse, qu' es una ganga.

LA TOMASA
PROU FESTAS

Era l'home molt feliç
y dels seus amichs l'enveja
quan vá sortir per París.

Xacrós y desenganyat
y mes pelat que una rata
de París ha retornat.

Qui vulga grans espectacles
ni cal que 's mogui, perquè
no hi ha enloch festes que igualin
las Festes de la Mercé.

Ha regressat de Reus y Tarragona nostre estimat redactor Joseph Barbany, *Pepet del Carril*, ahont havia sigut demanat per l' Audiencia d' aquella provincia á ni de que nombrés nou advocat pera la causa que se li segueix ab motiu d' aquella poesia publicada en *Lo Somatent* de Reus, de lo qual ja n' están enterats nostres lectors. Tant lo director de dit periodich Sr. Ferré y Gendre com nostre company, nombraren als senyors Nogués y Peñarrubia, advocat y procurador seus, respectivament.

En Barbany ha vingut tant satisfet dels obsequis que se li han fet en abduas ciutats, que no te prou boca per agrahirlos.

Tant la redacció de *Lo Somatent* com la *Lliga Catalanista* de Reus s' empenyaren en ferli ben agradosa sa estada allí y després de festejarlo ab un *lunch*, l' acompanyaren á visitar las demás Societats y centres reussenchs, obligantlo en lo *Centro de Lectura* á firmar en l' album, distinció honrosissima per la calitat de las demás firmas que l' omplenan. En la redacció del periódich *La Palma*, rebé també mostras senyaladissimas d' apreci per anar dirigidas á un de sos mes constants colaboradors. En lo mas de D. Sebastia Masó s' organisá un concert que posá de relleu las envejables aptituts com á pianista de sa tendra y hermosa filla senyoreta Engracia.

A Tarragona siguié igualment obsequiat en *Pepet* en *Ateneo*, qual President senyor Ruiz Porta y l' distingit poeta D. Pere Lloret, junt ab l' advocat senyor Nogués, foren 'ls *cicerones* durant la visita á lo mes notable que tanca en son recinte la antiquíssima capital vehina.

A tots ells ens encarrega nostre company de redacció, que 'ls hi trasladem son agrahiment, com ho fém ab molt gust per la part que 'ns toca.

✱

Lo compte de las Almenas no pogué conseguir á pesar d' haverse esgargamellat demanant, qu' alguns faixins de general, pujessin al coll de sos respectius propietaris.

En cambi lo marqués de Portago, ha lograt fer expulsar del cos de Correus al Sr. Primo de Rivera parent d' un *carinyós amic* del compte de las Almenas.

Inútil es dir, que l' agraciats ab la expulsió s' haurá mogut com un esquírol, haurá remenat cels y terra y fins haurá parlat al seu parent, de la conveniencia de desenvaynar la espasa.

Pero no hi ha valgut rés.

L' ex administrador de la Central de Correus de Barcelona, ha caygut y ha caygut en la postura mes botxornosa que darse puga.

Ara, per lo que toca á son parent, podem esperar sentats.

Ni 'l compte de las Almonas,
ni Mahoma, ni sa mare,
fan trontollar á un *cosí*
si 'l *cosí*, ceneix espasa

✱

La *ex-Veu de Catalunya*, avuy (*Diari*) ve fent campanya ja hi ha porció de temps, apropósit del Hospital Clinich en

construcció, del que fa ressaltar la necessitat, mes imprescindible cada dia.

Hi estém completament d' acort. Es una vergonya que una ciutat com Barcelona, tingui per únich Nosocomi, lo del carrer del Hospital, ahont falta tot; l' aire, la llum, los instruments los llits, las medicinas... y fins la caritat.

Pero, dich jo: ¿Qué fa més falta á Barcelona un bon servey hospitalari ó un bon servey carcelari?...

Las dugas cosas: Un hospital com lo de Sta. Creu es la vergonya de la ciutat pero una presó com la del carrer d' Amalia, es la deshonor de tota una nació.

Ab aixó company *Diari*, *iduro* ab la campanya del Hospital Clinich!, pero no oblidí tampoch qu' en l' antich terme de las Corts de Sarriá, s' están morint de riure ja fá una colla d' anys las obras de la nova presó, portadas á pás de tortuga.

No oblidí que nosaltres los periodistas independents, si tenim moltes probabilitats d' anar á parar al Hospital, ne tenim mes encara d' anar al *Chalet* del carrer d' Amalia.

Y 'l company *Pepet del Carril* pot contarn'hi un rengle de las cosas del ram, á pesar de no haver arribat mes que á las *becerolas* del nostre sistema carcelari.

✱

Flors de la Restauració:

Trescents individuos de las provincias del Nort han embarcat á la Corunya en direcció á l' América, al infern ó á qualsevol banda ahont puguin menjar.

Mil individuos mes, esperan com candeletas l' arribada d' un altre barco per fugir d' Espanya.

Ja 's diu per anticipat, que 'l próxim vapor que toqui á la Corunya, no podrá embarcar á tots los emigrants que ho solicitan.

Lo qual vol dir en bona plata, que si l' Océa fos una carretera, á Espanya no quedaria ni una rata... á pesar dels entusiasmes populars de Vigo, del Ferrol y de Santander.

Al infern que fos possible
trasladarnos d' improvís,
al infern emigrariam
per fugir d' aquest país.

✱

Aquest any s' anuncia una verdadera ratxa de companyias catalanas.

Al Romea, casa payral del teatro de la terra, hi actua ja la companyia dels *veteranos*.

Al Novetats, 's tracta de fer temporada ab elements joves, dels que mes prometen en lo cultiu de nostra escena. Allí treballarán com si diguessim los *cadets* de Catalunya.

Al Principal s' inaugurarà proximament una temporada de *sarsuela indigena* y sembla que en algún altre teatro també funcionarà *sarsuela catalana* ab vistas al modernisme.

Además, ab *banderilleros* de las taulas y autors de menor *qüantia*, funcionarán alguns teatros de tercer y quart ordre á Barcelona y pe'ls seus voltants.

Aquesta *plétora* de teatro Catalá, no cal dirho, 'ns ompla de satisfacció y fem vots perquè tots, grans y xichs, recullin durant lo próxim hivern bona cullita de llores y dobles d' á cinch duros.

¡Bé prou que vindrá 'l *tio Paco* ab la rebaixa!

✱

Jo no sabia en qué diables podia consistir que 'ls barcelonins, ab festas de la Mercé y tot, fessim la cara llarga estessim tots moixos y ni 'ls envelats de la festa anyal, ni las sortijas dels carrers, ni la resurrecció de Monsieur Bidaud 'ns fessin acudir la rialla als llavis, la alegria als ulls y la satisfacció al cor.

¿Y saben qu' era?

Donchs molt sencill; estavam tristos, moixos y ali-cay-guts, perquè 'l pallaso de *La Publicidad*, lo celebèrrim *Chirigotas*, ha fet mutis pe 'l foro.

Pero no s' espantin; no es per sempre. 'S tracta sols de quinze dias de *campana*. Com lo partiquino de la comedia, *hace que se va y vuelve*.

Ell mateix 'ns ho esplica ab la seva amenitat acostumada, un dels dias de la última setmana 's tracta de reconfortar son organisme ab quinze dias de vert (diguém absent)... Quan s' haurá explayat dugas setmanas per aqueixos mons de Deu, ab tonalitats grogas (diguém canya ó marrasquí) y quan s' haurá posat ben roig (diguém, rom) tornarà altre cop á ameniar ab sas *firmatas* humorísticas, la digestió dels bons burgesos barcelonins.

Enhorabona; per la nostra part, anyoradissos sempre de las *Xirigotas* —ja que quan lo *Xirigotero* no escriu semblém ánimas en pena—sols hem de recomenarli que no abusi...

Que no abusi obre tot
perque aqui tothom li espera,
un veraneig ben felis
y una mona ben lleugera.

✱

Sumament concorreguda se veje la vetllada literaria musical que en la nit del passat diumenje dongué la distingida Societat Artística Culinaria, en son espayós local, situat en la Rambla de Canaletas.

Durant lo trascurs de la mateixa, sentiren calurosos aplausos tots quants hi prengueren part.

Com es de suposar en aytals societats, acabá ab un lluhidíssim ball que servi pera regosit; de las innumerables parellas que hi assistiren.

✱

Diumenje s va despertar (?) lo Pappus que 'ns ha aparegut per aqui, baix lo nom de *monsieur* Bidaud.

Aquest individu s' exposava com tothom sab en un local de la Rambla y 'ls tractes qu' havia fet ab l' apreciable publich, eran que dormiria vuyt dias, mentres 'ls que 'l vulguessin veure dormir, afluixessin un ralet d' entrada.

Com espectacle publich, la guassa de 'n Bidaud resultava solemnement aburrida y fins de bastant mal gust.

Ara com experiencia científica, tinch entés que ha sigut una *camama* en tota regla.

La nota mes cómica á que ha dat origen la *lata* del catalép ich francés, vaig recullirla á la surtida del local, de llabis d' una dona...

—¿Sabs qu' es aixó, tot plegat?—li deya al seu home una concurrenta.

—¿Qué?

—Donchs *aixó*, es un camállich que fá aquestos papeis per deu rals y la vida (!!)

Lo de la *vida* no deixa de ser bastant encertat.

✱

En Martinez Campos l' ex *Uloron*, lo famós general *sabrosón* va finir á Zarauz diumenge al matí.

¡Sigali la terra lleugera!

Podia haver mort ab mes oportunitat avants del cop de Sagunto y allavors potser hauria sigut un altra la sort d' aquest país,

Doném lo pésam als caricaturistas dels periódichs, que perden un del tipos mes usuals y mes fácils per engiponar un *ninot* en pocas horas.

Potser ells y la familia, haurán sigut 'ls únichs que haurán sentit la desaparició del general.

¡Ah, y també 'ls successors de 'n Paul de Kock que tenían ab en Martinez, un reclam colossal!

✱

En lo favoregut teatro *Las Delicias*, la companyia que dirigeix l' inteligent baix cómic del género chico catalá D. Manel Lopez, posará en escena lo dissapte próxim á la nit, *La primera á Barcelona* de nostre apreciat colaborador D. Abelardo Coma, sainete d' éxit sempre creixent, y representat alguns centenars de vegadas en diferents teatros y societats.

En eixa producció hi debutará l' estudiós nen Ignaci Coma, fill del autor.

La enhorabona al Sr. Lopez per haver ressucitat lo género xich de nostra terra.

MOLTS DEFECTES

(A ma amiga Q. S.)

Serías molt aixeri la
si no fossis tan tibada,
tan flasqueta y entonada
y sobre tot presumida.

També serías bufona
si deixéssis ton desfici
y no tinguéssis 'l vici
de ser com ets tant burloña.

Valdrias també la pena
si no fossis pretenciosa,
perqué, en vuitat, ets hermosa,
encara que d' orgull plena.

Y també m' agradaria
si no portéssis tants rissos
tantas trampas y postissos
y tantas de tontesias.

Estarias de primera
ho dich, y no es cosa rara,
si la teva hermosa cara
no fós una farinera.

Un modelo d' hermosura
serías en fi, Quimeta,
si no fossis tan coqueta
y tan canalla y criatura.

Y fins creume, que 'm fa pena
tanta cosa anomenarte;
p ó es sols que un consell vull darte
perqué ab tot posis esmena.

Sent aixis, ja ho sabs hermosa
re salada y aixerida,
no siguis tan presumida
ni tampoch tan pretenciosa.

Deixa per Deu tan defecte;
ja veus la gent com te posa,
puig que lo que fas no es cosa
que fassi cap bon efecte.

Deixaho si no vols ton cástich
y no vols sentir mes queixas
perque, creume, si no ho deixas
acabarás per fer,.. fástich.

GRATACÓS.

CORRESPONDENCIA

(Tancada 'l dí 24 d' aquest mes)

Joseph M.ª Feliu, Peret Gratacós y Jaume Moré. Anirán sas composicions; gracias y repeteixin.

Noy de la Sal de Premiá; ne aprofitarem dugas, la que titula «Desgraciada» no va mal, pero es un assumpto repetit fins á la sacietat.

Redembach; Si vosté 'm permet retocar-lo, veuré de publicar-li. Serveixis contestar.

Lo que no 's menciona no fá per casa.

LITOGRAFIA BARCELONESA

6, CARRER DE SANT RAMÓN, 6

LA TOMASA

GARTA DE XINA

—Idolatrada María:
un xinot-d' ànima dura
va estobarme l' altre dia
y are 'm surt la trencadura.

PRÓXIMAMENT
NUMERO EXTRAORDINARI
SENS
AUMENT DE PREU.